

VLOGA MLADINSKIH KNJIŽNIČARJEV PRI RAZVIJANJU BRALNIH INTERESOV MLADIH

Blanka Bošnjak, Mariborska knjižnica, Enota Pionirska knjižnica, Maribor

UDK 028.5:372.3/.4

Povzetek

Prispevek skuša prikazati specifiko dela mladinskih knjižničarjev v mladinskih knjižnicah ali oddelkih za otroke do 15. leta starosti, kakor tudi v šolskih knjižnicah, kjer je poudarek predvsem na pedagoški usposobljenosti mladinskih knjižničarjev, ki je temelj za njihovo bibliopedagoško dejavnost.

Prispevek pojasnjuje tudi vlogo mladinskih knjižničarjev pri spodbujanju in razvijanju bralnih interesov otrok ter mladostnikov, v kateri z različnimi ciljno usmerjenimi dejavnostmi pridobivajo bralce.

UDC 028.5:372.3/.4

Summary

The article presents specific features of the work of librarians in libraries for young people or in the departments for children under 15 years, as well as in school libraries whereupon educational training of librarians which is the basis for their bibliopedagogic activity is stressed.

The article also explains the importance of the role of librarians for young people using specially directed activities to attract readers in the process of enhancement and development of reading interests of children and young people.

1. uvod

V okvir splošnoizobraževalnih knjižnic v Sloveniji sodijo tudi mladinske oz. pionirske knjižnice in oddelki, ki imajo določeno starostno omejitev za svoje člane - v takšno knjižnico se lahko včlanijo otroci in mladostniki do 15. leta starosti. Člani pionirskih knjižnic (Pionirske knjižnice Rotovž, Pionirske knjižnice Nova vas in Pionirske knjižnice Tabor) v Mariborski knjižnici postanejo bralci s pristopno izjavo, ki jo podpišejo starši. Članska izkaznica velja za vse enote Mariborske knjižnice in za vse obiskovalce so vpis ter storitve knjižnice brezplačne, npr. obisk razstav, prireditev, izposoja, informacije...

Članom je na voljo knjižno in neknjižno gradivo. H knjižnemu gradivu štejemo:

- leposlovne knjige za mlade bralce do 15. leta starosti v slovenščini in nekaterih tujih jezikih (hrvaškem, angleškem, nemškem...),
- poučne in strokovne knjige z vseh področij znanosti za mlade bralce do 15. leta starosti,
- periodika v slovenščini in nekaterih tujih jezikih.

Neknjižno gradivo pa je zastopano z:

- avdiokasetami,
- videokasetami,
- igračkami v igrotaki Pionirske knjižnice Nova vas.

Mladinski knjižničarji opravljajo v okviru splošnoizobraževalnih knjižnic in šolskih knjižnic "gigantsko delo" v korist otrok in mladine, saj so prve kulturni in informacijski centri, druge pa so s svojim gradivom ter dejavnostjo redni del vzgojno-izobraževalnega sistema.

S funkcijami in nalogami, ki jih opravljajo v svojih okoljih, tudi uresničujejo člena 17 in 31 "Konvencije o otrokovih pravicah", ki se glasita takole:

"Države podpisnice priznavajo pomembno vlogo množičnih občil in otroku zagotavljajo dostop do informacij in gradiv iz najrazličnejših domačih in mednarodnih virov, zlasti tistih, katerih cilj je krepitev otrokove družbene, duhovne in nravsvene blaginje ter telesnega in duševnega zdravja. V ta namen naj države podpisnice:

- 142** a) spodbujajo javna občila k širjenju za otroka družbeno in kulturno koristnih informacij in gradiv v skladu z duhom 29. člena;

b) spodbujajo mednarodno sodelovanje pri ustvarjanju, izmenjavi in širjenju takšnih informacij in gradiv iz najrazličnejših domačih in mednarodnih kulturnih virov;

c) spodbujajo ustvarjanje in razširjanje otroških knjig;

d) spodbujajo javna občila, da posvečajo posebno pozornost jezikovnim potrebam otroka, ki je pripadnik manjšinske skupine ali staroselec (indigenous);

e) spodbujajo razvoj ustreznih smernic za zavarovanje otroka pred informacijami in gradivi, ki škodujejo njegovi blaginji, upoštevaje določbe 13. in 18. člena.¹

"1. Države podpisnice priznavajo otrokovo pravico do počitka in prostega časa, do igre in razvedrila, primerne starosti, in do prostega udeleževanja kulturnega življenja in umetnosti.

2. Države podpisnice naj spoštujejo in podpirajo otrokovo pravico polno se udeleževati kulturnega in umetniškega življenja in naj spodbujajo zagotavljanje ustreznih in enakih možnosti kulturnega, umetniškega, razvedrilnega in pristočnega udeleževanja."²

2. Pomen in vloga mladinskih knjižničarjev

Za ilustracijo pomembnosti vloge mladinskih knjižničarjev pri razvijanju bralne kulture mladih naj navedem podatke (primerjalno od leta 1992 do leta 1996) o številu dejavnosti v vseh pionirskih enotah ter oddelkih za mladino v Mariborski knjižnici in obisku mladih bralcev pri teh dejavnostih, ki se izvajajo prav z namenom, da zadostimo ciljem knjižnične, knjižne in književne ali literarne vzgoje, o čemer bo govor pozneje.

Podatki so vzeti iz poročil Mariborske knjižnice za leta 1992, 1993, 1994, 1995 in 1996.

1 Konvencija o otrokovih pravicah. Ljubljana: Slovenski odbor za UNICEF, 1977, 7

2 Konvencija o otrokovih pravicah. Ljubljana: Slovenski odbor za UNICEF, 1997, 12.

Tabela 1: Tabela števila dejavnosti in obiska.

	1992	1993	1994	1995	1996
Število dejavnosti	383	433	462	493	500
Obisk mladih na dejavnostih	8952	9776	10691	11774	13623

Vsako leto opažamo porast števila mladih obiskovalcev pri dejavnostih, ki so v Mariborski knjižnici zastopane z razstavami (tematskimi z vodstvi in priložnostnimi), s srečanji z ustvarjalci (pisatelji, pesniki, ilustratorji), z delavnicami (literarnimi, likovnimi, glasbenimi ...), z urami pravljic, s kvizi in ugankami, z organiziranimi obiski knjižnice, z igralnico za majhne in velike, s Klubom bralcev, s filatelističnim krožkom in z Veselimi počitnicami (med zimskimi in poletnimi počitnicami). To nas še dodatno spodbuja, da krog dejavnosti širimo - kolikor je le možno ob primarnem delu v knjižnici.

Mladinski knjižničarji v Mariborski knjižnici smo prepričani, da ti podatki kažejo tudi na naš prispevek v skupnem trudu vseh mladinskih in šolskih knjižničarjev na Slovenskem za razvoj bralne kulture mladih.

Mladinski knjižničarji oz. knjižničarji, ki delajo v mladinskih knjižnicah in oddelkih, sodijo med strokovne kvalificirane knjižničarske delavce, ki v splošnoizobraževalnih knjižnicah od I. do V. tipa opravljajo knjižničarska strokovna dela, kakor je zapisano v Normativih in standardih za splošnoizobraževalne knjižnice: "...Za posebne naloge mora imeti SIK specializiran strokovni kader. Specializacijo potrebujejo delavci, ki delajo z mladim bralcem, delavci v knjižnično informacijski in dokumentacijski dejavnosti, (...) v matični dejavnosti ter v drugih specialnih službah."³

Glede "prostorskih standardov" izvemo nadalje, da: "Območje za izposajo na dom ima prostore za prosto dostopno postavitve in za izposajo knjižničnega gradiva za odrasle, za predšolske otroke in cicibane, za pionirje in mladino do 15 let starosti, prostor za tehnično manipulativna opravila pri izposoji, postavitve katalogov, informacij in manjše bralne površine.

Območje za izposajo gradiva mladim bralcem naj se razširi v klubsko urejene prostore za vzgojno-izobraževalno delo, namenjeno knjižni in kulturni vzgoji mladih."⁴

3 "Normativi in standardi za splošnoizobraževalne knjižnice". Poročevalec Kulturne skupnosti Slovenije, 6(1987)28: 75.

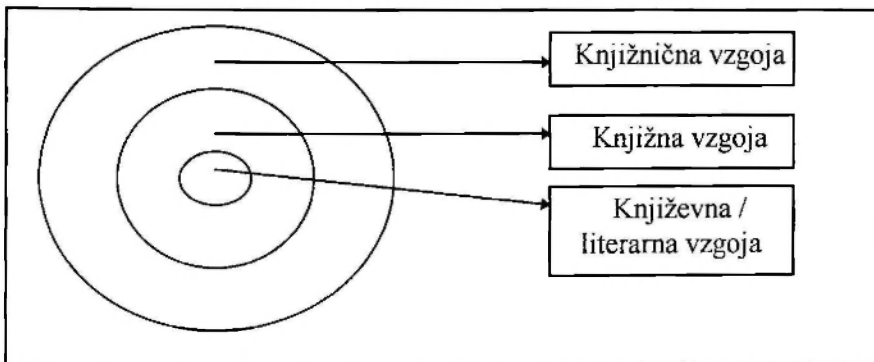
4 "Normativi in standardi za splošnoizobraževalne knjižnice". Poročevalec Kulturne skupnosti Slovenije, 6(1987)28: 72.

2.1. Bibliopedagoška funkcija mladinskih knjižničarjev

Kot je razvidno že samo iz različnih delov Standardov, lahko sklepamo, da imajo mladinski knjižničarji v odnosu do svojih uporabnikov, starih do 15 let, še neko specialno funkcijo, ki bi jo lahko imenovali kar vzgojno-izobraževalna oz. pedagoška funkcija, ki je prisotna v vseh oblikah dela z mladimi bralci:

- v izposoji, ki je primarna funkcija vsake knjižnice,
- v bibliopedagoškem delu, ki osvešča mlade bralce o pomenu knjižnic, knjig in branja nasploh, o načinu "uporabe" knjižnic in njihovega fonda..., ali če definiramo to področje s tremi temeljnimi pojmi, ki so med seboj zelo prepleteni:
knjižnična vzgoja,
knjižna vzgoja,
književna ali literarna vzgoja.

Slika 1: Shematični prikaz bibliopedagoškega dela v mladinski knjižnici ali oddelku

Definicije teh treh pojmov so lahko naslednje:

Knjižnična vzgoja je postopno, sistematično in starostni stopnji primerno usposabljanje otrok in mladostnikov za samostojne uporabnike knjižnice in knjižničnega gradiva s pomočjo ustreznih knjižničnih pomagala: leksikonov, enciklopedij, priročnikov, bibliografij, atlasov, slovarjev, katalogov (ročnih ali računalniških).

Knjižna vzgoja je prav tako postopna, sistematična in starostni stopnji primerna vzgoja ob knjigi za knjigo. Otroci in mladostniki se postopoma oblikujejo v bralce ter uporabnike knjižnega gradiva (strokovnih oz. poučnih

in literarnih del), pa tudi v uporabnike neknjižnega gradiva (npr. avdiovizualnega gradiva).

Knjižna in knjižnična vzgoja potekata že od predbralnega obdobja in sicer individualno z vsakim posameznim obiskovalcem mladinske knjižnice ali oddelka ob njegovem obisku v knjižnici (npr. med izposajo) ali skupinsko npr. pri organiziranih obiskih knjižnice, raznih dejavnostih.⁵

2.2. Književna vzgoja

Književna vzgoja kot del knjižne vzgoje, je tudi postopna, sistematična in starostni stopnji primerna vzgoja prav tako ob knjigi za knjigo, vendar se pri tem segmentu otroci in mladostniki oblikujejo predvsem v bralce literarnih del.

Književna vzgoja v knjižnici temelji, kakor tudi "poučevanje" mladinske književnosti v šoli, na treh temeljnih smotrih:

pridobivanje književnega znanja - izobraževalni smoter,
 razvijanje bralne (receptijske) sposobnosti - funkcionalni smoter,
 razvijanje bralne kulture - vzgojni smoter.⁶

Vsekakor se knjižnična, knjižna in književna (literarna) vzgoja v knjižnici prepletajo, še posebej sta močno povezani knjižna in književna vzgoja.

V književno vzgojo so v pionirskih knjižnicah Mariborske knjižnice usmerjene predvsem naslednje dejavnosti za mlade bralce:

2.2.1. Ure pravljic

Ure pravljic - za otroke od 4. do 6. leta in
 - od 7. do 10. leta,

ki se redno vsakot tedensko izvajajo za vsako starostno skupino otrok posebej v treh enotah Mariborske knjižnice:

- v Pionirski knjižnici Rotovž,
- v Pionirski knjižnici Nova vas,

⁵ Kobe, M., Pahor, N. in Stružnik, E. *Napotki za izvajanje bibliopedagoškega dela z razrednimi skupinami v šolski knjižnici. Vzgojno-izobraževalno delo v šolski knjižnici - medioteki.* Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 1990, 14.

⁶ Milaric, V. *Dečje jezičko stvaralaštvo.* Novi Sad, 1969, 14.

- v Knjižnici Janka Glazerja Ruše.

O urah pravljic, pravljíčarstvu, pripovedovanju zgodb je na voljo ogromno strokovne literature, zato sedaj teh pojmov ni potrebno podrobneje teoretično opredeljevati. Na tem mestu bi rada samo izpostavila tezo Metke Kordigel⁷, ki je postavljena kot primerjava trivialne literature (kiča) in pravljice: " (...) da tudi pravljice (govorimo o klasičnih ljudskih pravljicah) zadovoljujejo otrokove (z njegovim osebnostnim razvojem pogojene) potrebe po močnih dražljajih, logični zgodbi, intenzivnih čustvenih doživetjih in predvsem: tudi pravljice imajo sposobnost zadovoljevanja otrokove potrebe po varnosti." Vendar pa: "Recepcija pravljice v zgodnji fazi otrokovega razvoja vendarle prinaša nekaj odločilnih prednosti, saj edina pospešuje razvoj domišljajske sposobnosti v okolju, ki tak razvoj blokira."

Naj izpostavim še eno izmed opredelitev pomembnosti pravljic v zgodnjem otrokovem razvoju Mete Grosman⁸, ki se glasi takole: "Danes vemo, da ves proces primarne socializacije otroka in še zlasti njegovo uvajanje v poznejše družbene vloge poteka prav s pomočjo pravljicam in leposlovnih pripovedi podobne fiktivne rabe jezika, s katero ga mati uvaja v svet drugih. Zato je otrok, ki je izkustveno komaj kaj odmaknjen od te zgodnje razvojne stopnje, še posebej dojemljiv za fiktivno rabo jezika raznih oblik pripovedi."

2.2.2. Klub bralcev

Klub bralcev je v Pionirski knjižnici Rotovž redna vsakotedenska skupinska oblika dela z mladimi od 11. do 15. leta starosti. Mladi bralci tu na različne načine prihajajo v stik z mladinsko književnostjo, npr. s pogovori o knjigah, ki lahko zajemajo tudi branje, spoznavanje in interpretacijo, kar na neprisiljen način spodbuja k branju kvalitetnih literarnih del za mladino. Tematsko je Klub bralcev zasnovan v obliki projektnega dela na določeno temo, metodično pa se izvaja na interakcijsko - komunikacijski način⁹.

Da bo ta teoretična opredelitev dela v Klubu bralcev jasnejša, je najbolje, da opišem, kako je to praktično potekalo v šolskem letu 1996/97: v tem letu se je skupina otrok oz. mladostnikov Kluba bralcev v Pionirski knjižnici Mariborske knjižnice po enoletnem premoru ponovno osnovala, zato so bila prva srečanja v večji meri namenjena različnim oblikam spoznavanja. Prizadevali smo si namreč ustvariti vzdušje, v katerem bi s pomočjo homogenosti skupine, visoke stopnje poznavanja, sproščenosti med člani laže približali literarno besedilo in vzpostavili pozitiven odnos do branja ter izrabili

7 Kordigel, M. "Otroci potrebujejo kič: otroci potrebujejo pravljice". *Otrok in knjiga*, 21 (1994) 37:51.

8 Grosman, M. *Bralec in književnost*. Ljubljana: DZS, 1989, 37.

9 Bošnjak, B. "Interakcijski model komunikacije z mladimi bralci." *Knjižnica*, 40 (1996) 3/4: 121-123.

možnost aktivnega razširjanja novo pridobljenih informacij za estetsko, izkustveno in domišljjsko doživljanje članov kluba.

Ker smo že v začetku vedeli, da želimo druženje v Klubu bralcev zaključiti pogovorom z enim izmed slovenskih mladinskih avtorjev, smo se odločili, da "predelamo" literarni opus le-tega. Člani kluba so se odločili za Vitana Mala, to dejstvo pa je kar samo nakazalo, da lahko vedenje o literarnem besedilu prenesemo tudi v primerjavo s filmom in stripom - primer je literarno delo Poletje v školjki.

Po vsaki prebrani knjigi smo glede na vsebino in osebna doživetja pri branju pripravili likovno delavnico (slikanje na svilo, oblikovanje gline).

Celoletno druženje smo zaključili s pogovorom s pisateljem in filmskim ustvarjalcem Vitanom Malom. Pogovor z gostom so z mentorsko pomočjo pripravili in izvedli člani kluba sami, kakor tudi spremljevalni program z dramatizacijo odlomka iz knjige Poletje v školjki ter z vokalno-instrumentalno interpretacijo filmske glasbe enako naslovljenega filma za mladino. V prostoru, kjer se je odvijal pogovor, pa so člani kluba pripravili tudi razstavo knjig Vitana Mala in izdelkov likovnih delavnic, ki so se tematsko povezovali z literarnim opusom in so hkrati predstavljali scenografijo za dramatizacijo že omenjenega odlomka.

2.2.3. Pogovori z literarnimi in likovnimi ustvarjalci

Pogovori z literarnimi in likovnimi ustvarjalci, ki sodijo med priložnostne dejavnosti za mlade bralce (približno od 10. leta naprej), se izvajajo v mladinskih enotah in oddelkih Mariborske knjižnice. Ta dejavnost ima nalogo, da mlade bralce še nekoliko drugače motiviramo za branje, saj osebni stik z ustvarjalci - bodisi s pisatelji ali ilustratorji še dodatno "prizemlji" literaturo kot nekaj realnega, sodobnega. S pomočjo pogovora dobijo mladi bralci dodatne spodbude, da prično o prebranem bolj intenzivno razmišljati ali pa, da preberejo še kakšno delo avtorja, ki so ga imeli možnost spoznati.

Največji učinek v motivaciji za branje pa dosežejo te aktivnosti tedaj, če se skupina otrok sama pripravi za pogovor z ustvarjalcem, tako da preberejo čim več njegovih del, se o njih z vodjem skupine (knjižničarjem...) o svojih vtisih in morebitnih nejasnostih pogovorijo ter pripravijo vprašanja za avtorja. Tak pogovor bo prava nadgradnja in poglobljena senzibilizacija prebranega in zelo močna odskočna deska za nadaljnje branje, saj bo lok - knjigabralec - avtor s tem v celoti razvit in zaradi osebnih čustvenih doživetij ob pogovoru zelo močno zasidran v mladem bralcu.

udeležencev, (bralcev in avtorja). Dialog pa predstavlja tako in tako "ideal medčloveške komunikacije".¹⁰

Čemu pa naj bi si mladinski knjižničarji toliko prizadevali za razvijanje bralnih interesov mladih?

Zakaj si prizadevamo razvijati toliko različnih oblik dela z mladimi bralci? Vse to ima samo en skupni cilj: pridobiti čim več mladih za branje oziroma za branje kvalitetnih del iz mladinske književnosti.

3. Učinki branja

Učinke branja¹¹ je zelo težko eksperimentalno opisati in predvidevati. Učinki besedila so namreč odvisni od:

- bralčevega sodelovanja, ki je pogojeno z njegovo osebnostjo, kar prispeva k določenemu oblikovanju pomena,
- razvitosti njegove bralne sposobnosti, ki je sorazmerna z njegovim poznavanjem bralnih tehnik pri branju različnih besedil (pri otrocih je ta postavka zelo pomembna, saj so ti šele na začetku spoznavanja bralnih tehnik).

Učinki branja na mlade bralce so naslednji:

- neposredni (zadovoljstvo, sprejemanje ali odklanjanje besedila),
- trajni (oblikovanje otrokove osebnosti in njegovega odnosa do drugih ljudi in sveta).

Ker so učinki branja pri mladih bralcih osebno pogojeni, njihov vpliv pa zelo močan, je to področje toliko bolj težavno za proučevanje in opisovanje. Otroci zelo negotovo sodelujejo pri metodah neposrednega in posrednega izpraševanja ter zbiranja podatkov. So samovoljni in če so že pripravljeni govoriti o prebrani literaturi ter o svojem doživljanju o tem, odgovarjajo v glavnem glede na svoje interese, tok misli, in ne sledijo toliko danim vprašanjem.

Čemu mladi bralci sploh berejo literarna dela? Odgovorov je lahko več:

- za zabavo,
- zaradi iskanja rešitev za svoje težave (iskanje vzornikov, želja po tem, kaj drugi mislijo o takšnih in drugačnih problemih),

¹⁰ Bratanić, M. *Mikropedagogija: interakcijsko-komunikacijski aspekt odgoja*. Zagreb: Školska knjiga, 1993, 98.

¹¹ Grosman, M. *Bralec in književnost*. Ljubljana: DZS, 1989, 33-40.

- zaradi spoznanja o možnosti svojih prihodnjih vlog v določenih življenjskih situacijah.

3.1. Literarni vzorniki

Literarni vzorniki in spoznanja o možnostih za svoje prihodnje vloge imajo zaradi predstavitvene dodelanosti in osebne čustvene nevpletenosti (v realnih okoliščinah zaradi čustvene prizadetosti slabše vidimo in razumemo izkušnjo) večji vpliv na otroka, kakor srečanja s stvarnimi ljudmi in situacijami.¹²

Ta vpliv je bil že od nekdaj zelo dobro poznan, še posebej vpliv literarnih vzornikov, saj so ga predvsem nekoč (danes to ni tako izrazito) mnoga literarna dela pisana za mladino izvrstno uporabljala v vzgojne namene (npr. v obliki moralnega nauka).

Vendar pa ne moremo govoriti o identifikaciji otrok in mladostnikov z literarnimi vzorniki, saj bi to pomenilo, da si mladi bralec stvarno domišlja, da je neka druga osebnost. To pa bi že pomenilo skrajni primer izgube zveze z realnostjo oziroma patološki primer, kar pa ni značilno za otrokovo doživljanje leposlovnih junakov. Mlademu bralcu literarni vzorniki pomenijo le 'prijatelje' iz literature, saj imajo otroci nasploh zelo dobro razvito sposobnost prehajanja iz realnosti v domišljjske svetove (npr. pri otroški igri) in spet nazaj v realnost. Oboje se pri njih večkrat celo prepleta, vendar z jasno postavljenimi mejami med realnostjo in fiktivnostjo.¹³

3.2. Pozitivni učinki branja

Naj izpostavim torej nekaj zelo pomembnih funkcij branja kvalitetne mladinske književnosti, ki imajo daljnosežne učinke na mladega bralca in njegov razvoj (socialni, osebni, jezikovni, razvoj domišljjske dejavnosti).

1. Branje kvalitetne literature mlademu bralcu omogoča uspešnejšo socializacijo in lažji vstop v njegovo kulturno okolje, ki se pričinja že v zelo zgodnjem obdobju razvoja - predvsem z igro (socialni razvoj).

2. Na področju osebne razvoja omogoča branje otroku tudi izgradnjo vrednot in vrednotni sistem, saj v literarnih junakih prepozna sebe in svoje težave ter si med njimi išče vzornike. Branje tako pomembno vpliva na:

¹² *Crosman, M. Bralec in književnost. Ljubljana: DZS, 1989, 37.*

¹³ *Crosman, M. Bralec in književnost. Ljubljana: DZS, 1989, 36.*

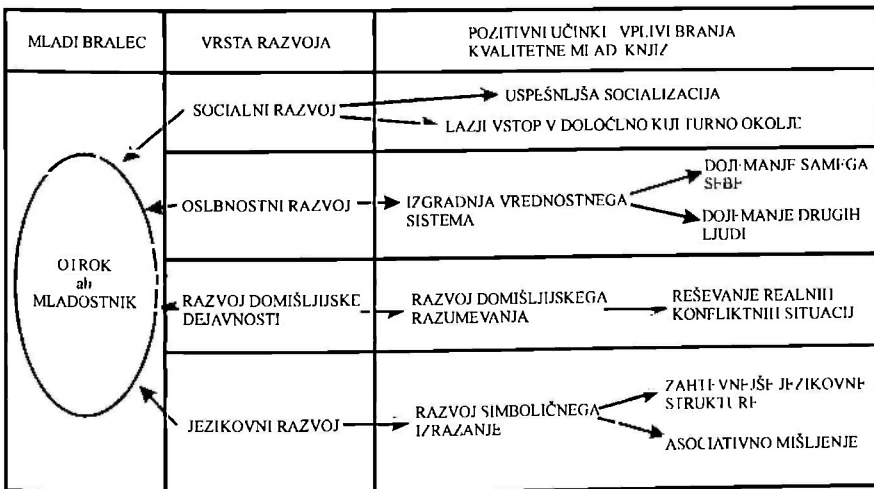
- dojemanje samega sebe,
- občutke in mnenje o drugih ljudeh.

3. Branje literature krepi tudi sposobnost domišljajske dejavnosti, kar mlade-
mu bralcu pripomore k razvoju domišljajskega razumevanja, ki mu pomaga
reševati konfliktna situacija, v katerih se znajde v družbi. Razne situacije v
literaturi v tem primeru pomenijo neke vrste simulacijo realnih življenjskih
situacij, ki jih je mladi bralec v določenih literarnih delih že "uvidel" (razvoj
domišljajske dejavnosti).

4. Na podlagi jezikovnega razvoja mladega bralca pa branje zahtevnejših,
umetniško oblikovanih besedil razvija njegovo možnost simboličnega
izražanja. To mu omogoča, da bolj nadzorovano uporablja zahtevnejše jezi-
kovne strukture in razvija asociativne ter druge oblike mišljenja, kar ga
pripravlja na svet odraslih. (Slika 2)

Zato je še kako pomembno, da mladim bralcem ponudimo in jih navdušimo
za branje kvalitetnih mladinskih del prav tedaj, ko osebnostno zorijo in se
umeščajo v svoje okolje z določenimi kulturnimi in sociološkimi značilnost-
mi!

Slika 2: Shematični prikaz nekaterih pozitivnih učinkov branja na mladega
bralca.

4. Od slikanice do literarne teorije

Ken Watson¹⁴, priznan avstralski strokovnjak na področju mladinske književnosti in literarne teorije, je razvil model branja slikanic od otroštva pa do pozne adolescence - do 18. leta starosti, kar pozneje navezuje na literarnoteoretična znanja.

Njegovi argumenti za tovrstno navezavo so naslednji:

- kombinacija besed in slik je najobičajnejša oblika komunikacije v današnjem svetu;
- bralci bi morali razvijati spretnosti interpretacije vizualnih predstav ob določenem besedilu in analizo vpliva le-teh na proces branja;
- bralci bi morali s pomočjo analize dojeti, da je pomen vizualnih predstav zelo močno povezan s kulturo, iz katere izhajajo, npr. v slikanici z naslovom "Dajmo psu ime" - Give a Dog a Name (Barrie Wade in David Parkins) - se pojavi v neki družini pes, za katerega ne vedo, kako mu je ime, in ga zatem želijo priklicati z različnimi imeni, pes pa se ne odzove vse do takrat, ko ga stari oče pokliče z imenom ženskega spola - pes je pravzaprav psička in zato ni reagirala na množico pasjih imen moškega spola.

Bralni proces je torej v povezavi z bralčevim doživljanjem sveta:

- 1) sestavljanje grafičnih znakov ter sintaktičnih in semantičnih povezav - za to je potrebno bralčevo brezpogojno obvladovanje jezika in bralnih tehnik;
- 2) napoved pomena na osnovi zbranih povezav;
- 3) testiranje napovedi;
- 4) potrditev napovedi in morebitne korekture, če je potrebno.

In kako približati literaturo bralcem?

1. prebrano je treba povezovati z bralčevim doživljanjem;
2. pomembno je upoštevati bralčeve odzive;
3. pomembno je upoštevati tudi nasprotno argumente pri bralčevem odzivu;
4. pomembno je, da pretresemo ozive in komentarje v manjših skupinah;
5. na koncu s pomočjo skupinskih ali individualnih aktivnosti omogočimo domišljjsko poustvarjanje.

¹⁴ Watson, K. *Using picture books with older children. (Prispevek s konference v Amsterdamu od 9.-11. julija 1997, ki se je imenovala IAIMTE Conference on the teaching and learning of language and literature.)*

Pri tem pa ne smemo pozabiti, da je pomen posameznih literarnih del mnogoplasten in da se lahko izlušči samo v kontekstu socialnih, političnih in kulturnih okoliščin.

5. Zaključek

Nenazadnje pa ima lahko prizadevanje mladinskih knjižničarjev za popularizacijo branja med mladimi pozitivne učinke ne le za mlade bralce same, o čemer sem vseskozi govorila, temveč tudi za zviševanje družbenega položaja knjižničarjev na Slovenskem, saj po raziskavah priznanega slovenskega bibliotekarskega strokovnjaka Jožeta Urbanije knjižničarji, ki jih je zajel v svoji raziskavi o družbenem položaju oz. statusu knjižničarjev, med devetimi poklici knjižničarje uvrščajo na osmo mesto. Na prvem mestu je poklic pravnika, ki mu sledijo naslednji poklici: inženir, novinar, zavarovalni agent, stevardesa, trgovski potnik, učitelj v osemletki, knjižničar in kmet.¹⁵

In zakaj naj bi bila prizadevanja, o katerih že vseskozi teče beseda, mladinskih knjižničarjev v splošno izobraževalnih in šolskih knjižnicah tako pomembna?

Naj namesto odgovora citiram že omenjenega strokovnjaka Jožeta Urbanijo, ki je v svoji doktorski disertaciji ugotovil naslednje:

" Med 17 domnevnimi vzroki za nizki družbeni položaj so anketirani knjižničarji izbrali naslednjih pet vzrokov, ki najbolj znižujejo njihov družbeni položaj:

- Ljudje na splošno zelo malo vedo o knjižničarskem delu.
- Uporabniki knjižnic enačijo knjižničarje z administrativnimi delavci.
- Delo knjižničarja je slabo plačano.
- Skromen obseg pristojnosti in odločanja knjižničarja ima za posledico nizki družbeni položaj.
- Ljudje danes vse manj berejo. Zaradi tega je tudi ugled knjižničarja vse manjši."¹⁶

15 Urbanija, J. *Strokovni in družbeni položaj knjižničarjev v razvoju knjižničarstva in v njegovi sodobni funkciji. Doktorska disertacija. Ljubljana, 1995.*

16 Urbanija, J. *Strokovni in družbeni položaj knjižničarjev v razvoju knjižničarstva in v njegovi sodobni funkciji. Doktorska disertacija. Ljubljana, 1995, 258.*

Literatura

1. **Bošnjak, B.** "Interakcijski model komunikacije z mladimi bralci." *Knjižnica*, 40 (1996) 3/4: 114-133.
2. **Bratanič, M.** *Mikropedagogija: interakcijsko-komunikacijski aspekt odgoja*. Zagreb: Školska knjiga, 1993.
3. **Grosman, M.** *Bralec in književnost*. Ljubljana: DZS, 1989.
4. **Jamnik, T.** *Knjižna vzgoja otrok od predbralnega obdobja do 9. leta starosti*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport, 1994.
5. **Kobe, M., Pahor, N. in Stružnik, E.** *Napotki za izvajanje bibliopedagoškega dela z razrednimi skupinami v šolski knjižnici. Vzgojno-izobraževalno delo v šolski knjižnici - medioteki*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 1990.
6. **Kordigel, M.** "Otroci potrebujejo kič: otroci potrebujejo pravljice". *Otrok in knjiga*, 21 (1994) 37:50-57.
7. **Kordigel, M.** *Mladinska literatura, otroci in učitelji: komunikacijski model poučevanja mladinske književnosti*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport, 1994.
8. *Mariborska knjižnica, Maribor. Poročilo za leto 1992*. Maribor: Mariborska knjižnica, 1993.
9. *Mariborska knjižnica, Maribor. Poročilo za leto 1993*. Maribor: Mariborska knjižnica, 1994.
10. *Mariborska knjižnica, Maribor. Poročilo za leto 1994*. Maribor: Mariborska knjižnica, 1995.
11. *Mariborska knjižnica, Maribor. Poročilo za leto 1995*. Maribor: Mariborska knjižnica, 1996.
12. *Mariborska knjižnica, Maribor. Poročilo za leto 1996*. Maribor: Mariborska knjižnica, 1997.
13. **Milarič, V.** *Dečje jezičko stvaralaštvo*. Novi Sad, 1969.
14. *Konvencija o otrokovih pravicah*. Ljubljana : Slovenski odbor za UNICEF, 1997
15. *Normativi in standardi za splošnoizobraževalne knjižnice*. Poročevalec Kulturne skupnosti Slovenije, 6(1987)28: 70-78.
16. **Urbanija, J.** *Strokovni in družbeni položaj knjižničarjev v razvoju knjižničarstva in v njegovi sodobni funkciji*. Ljubljana, 1995. (Doktorska disertacija).
17. **Watson, K.** "Using picture books with older children". (Prispevek s konference v Amsterdamu od 9.-11. julija 1997), *IAIMTE Conference on the teaching and learning of language and literature.*. Amsterdam, 1997